

О. І. Шевчук, Я. В. Шевчук

Оцінка стану складових інфраструктури Карпатського регіону

Проаналізовано стан інфраструктури Карпатського регіону та її складових. Окреслено взаємовплив рівня розвитку господарства регіону та стану інфраструктури. Виявлено найгостріші проблеми розвитку інфраструктури та визначено підходи до їх розв'язання.

Ключові слова: інфраструктура, господарство, регіон, взаємовплив, наслідки.

Постановка проблеми. Дослідження стану й оцінка особливостей розвитку інфраструктури регіонів і окремих поселень відноситься до вивчення проблематики, яка є перманентно актуальною. І це не дивно. Адже, без належного рівня розвитку інфраструктури неможливо забезпечити ефективний розвиток господарства тої чи іншої території і створити нормальні умови для життєдіяльності населення. Особливо актуальним завданням сьогодення є оцінка стану складових інфраструктури Карпатського регіону, оскільки отримані результати допоможуть не тільки активізувати їх розвиток у перспективі, але й дозволять передбачити напрямки і темпи соціально-економічного зростання цього регіону. У контексті сказаного тема цієї статті є актуальною і своєчасною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізу розвитку інфраструктури та оцінці стану її складових в останні роки присвячено ряд праць українських та зарубіжних вчених. Намагаючись пояснити цей феномен, І.В. Бутирська акцентує увагу дослідників на зростанні інтересу до цієї проблематики у зв'язку із впливом інфраструктури на розвиток виробництва та її здатністю регулювати товарно-грошові відносини [1]. Особливий інтерес з огляду на вивчення регіональних особливостей розвитку інфраструктури та її складових в умовах України викликають праці вчених Львівської школи регіоналістики (М. Долішнього, С. Іщук, М. Козоріз, У. Садової, І. Сторонянської, Л. Шевчук, С. Шульц), Київської економічної школи (В. Пили, О. Чмир) та ін. Величезну увагу цьому питанню присвячено в монографії “Інфраструктурний комплекс Західного регіону України: оцінка стану і напрям розвитку”, за науковою редакцією С.О. Іщук. Незважаючи на вагомі наукові здобутки, отримані у результаті вивчення цієї проблематики, ряд питань вимагають нових наукових досліджень, що, безумовно, ще більше актуалізує цю статтю.

Метою статті є аналіз стану інфраструктури Карпатського регіону загалом та її складових зокрема, окреслення взаємовпливу рівня розвитку господарства регіону та стану інфраструктури й виявлення найгостріших проблем розвитку інфраструктури та визначення підходів до їх розв'язання.

Виклад основного матеріалу. В довідковій літературі, інфраструктура в найширшому розумінні слова тлумачиться як сукупність галузей, підприємств і організацій, що входять у ці галузі, видів їх діяльності, покликаних забезпечувати, створювати умови для нормального функціонування виробництва і обігу товарів, а також життєдіяльності людей. При цьому розрізняють виробничу і соціальну інфраструктуру.

Зазвичай в інфраструктуру включають дороги, зв'язок, транспорт, складське господарство, зовнішнє електропостачання, водопостачання, спортивні споруди, озеленення, підприємства по обслуговуванню населення. Інколи до інфраструктури відносять науку, освіту, охорону здоров'я [10].

Інфраструктура (від лат. *infra* – “нижче”, “під” та лат. *structura* – “будівля”, “розташування”) – сукупність галузей та видів діяльності, що обслуговують економіку, виробництво (транспорт, зв'язок, комунальне господарство, загальна і професійна освіта, охорона здоров'я та ін.). Інфраструктура включає основні споруди і послуги, зокрема, системи каналізації, водопостачання, електропостачання, від яких залежить розвиток як окремих населених пунктів, так і економіки в цілому. Включає також будівництво доріг, каналів, портів, мостів, летовищ, складів, енергетичного господарства, систем зв'язку, водопостачання, каналізації тощо [5].

І.В. Бутирська вважає, що призначення інфраструктури та її роль у забезпеченні стійкого розвитку економіки регіону краще відображає наступне визначення: інфраструктура регіону – це невід'ємна структурна одиниця господарського комплексу регіону, яка забезпечує створення загальних умов для ефективного управління регіональним розвитком та функціонуванням усіх його сфер і видів діяльності [1].

Взявши до уваги це твердження можемо зробити висновок: стан господарства регіону – це є своєрідне відображення рівня розвитку інфраструктури та її складових і навпаки – стан інфраструктури і її складових визначає рівень розвитку господарства.

Нижче розглянемо вплив стану окремих складових на розвиток господарства регіону.

Зазначимо, що для формування і нагромадження виробничого потенціалу регіону визначальне значення має стан розвитку виробничої інфраструктури.

Сучасний виробничий потенціал та його структура як і виробнича інфраструктура регіону успадковані від колишнього Радянського Союзу. Економічна політика того часу була зорієнтована на нарощування виробничих потужностей за рахунок максимально можливого вичерпування місцевих природних ресурсів та мінімального вкладання інвестицій в інфраструктуру та виробництво. У результаті, в наш час у регіоні залишився ряд недобудованих виробничих приміщень, які, практично, є непридатними для завершення, і вимагають значних коштів для демонтажу.

Таблиця 1

Кількість будівель та інженерних споруд незавершеного будівництва станом на 1 січня 2004-2014рр.

(одиниць)

Роки	Загальна кількість незавершених будівель та інженерних споруд	У тому числі	
		будівель	інженерних споруд
2004	27383	19435	7948
2005	25912	18010	7902
2006	24485	16835	7650
2007	22701	15574	7127
2008	21516	14688	6828
2009	19989	13682	6307
2010	18977	13018	5959
2011	18261	12519	5742
2012	16654	11347	5307
2013	16109	10943	5166
2014	16380	11371	5009

Побудовано на основі даних Державної служби статистики України http://www.ukrstat.gov.ua/ibd//kbis2009_u.htm

Для повноцінного і безпечного функціонування виробничих галузей Карпатського регіону необхідно здійснити ефективну структурну диверсифікацію інфраструктури.

Транспортна інфраструктура має ключове значення для розвитку національного господарства, локальних, міжрегіональних і міжнародних економічних відносин. Тому питання щодо стану забезпечення і пошук напрямів ефективного використання транспортного потенціалу регіону є завжди актуальними [5].

Серед галузей транспортного комплексу найбільше значення мають залізничний та автомобільний, а також: трубопровідний та повітряний види транспорту. Шляхи сполучення переважно мають загальнодержавне й міжнародне значення. Найбільшими транспортними вузлами, крім обласних центрів, є також міста Чоп, Стрий, Ходорів, Коломия [2].

Одним із найважливіших лінійних елементів автотранспортної інфраструктури є автомобільні шляхи. В Україні автомобільні шляхи – це їх мережа на території країни. Всі автошляхи, які входять в склад цієї мережі, сполучають населені пункти та окремі об'єкти між собою. Довжина автомобільних доріг у Карпатському регіоні наведена в табл. 2.

Таблиця 2

Довжина автомобільних доріг у Карпатському регіоні

Найменування областей	Всього доріг, км	Всього твердого покриття, км
Закарпатська	3347,8	3337,9
Івано-Франківська	4172,6	4172,6
Львівська	8378,7	8198,9
Чернівецька	2885,5	2879,7
Всього по Карпатському регіону	18784,6	18589,1
Всього по Україні	169636,8	166024,6

Побудовано на основі [3]

Основним призначенням автотранспортної мережі є забезпечення руху транспортних засобів з метою перевезення пасажирів та вантажів. Загальна довжина автомобільних доріг у Карпатському регіоні становить 18 784,6 км, або 11% від загальнодержавної мережі (рис. 1).

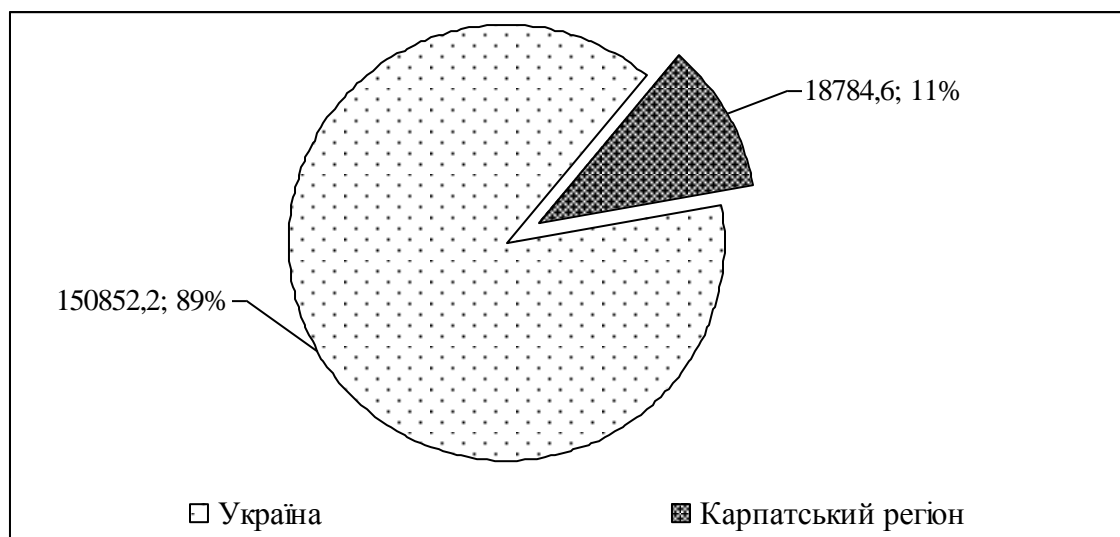

Рис. 1. Структура автомобільних доріг Карпатського регіону

Побудовано на основі [3]

Найбільша довжина автомобільних шляхів є у Львівській області 8 378,7 км – (45%) в Івано-Франківській 4 172,6 – (22%), Закарпатській 3 347,8 – (18%), Чернівецькій 2 885,5 – (15%). Структура автомобільних доріг Карпатського регіону в розрізі областей показана на рис. 2.

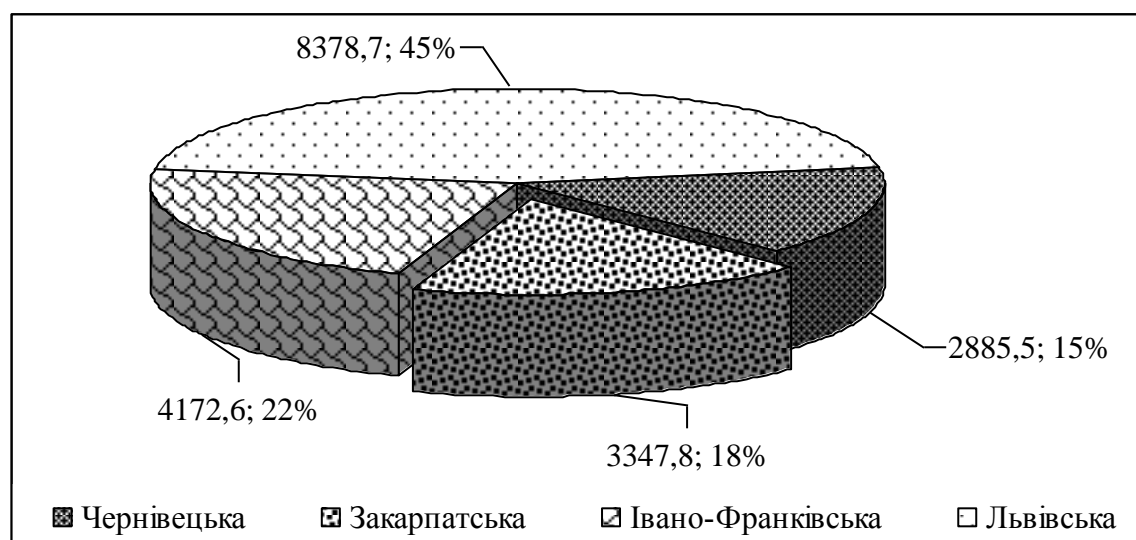

Рис. 2. Структура автомобільних доріг Карпатського регіону в розрізі областей
Складено на основі [3]

Надзвичайно важливим показником у сільській місцевості є наявність під'їздів із твердим покриттям до сільських населених пунктів. Лише Івано-Франківська та Закарпатська області мають 100% кількість під'їздів із твердим покриттям до сільських населених пунктів, Львівська область забезпечена на 99,8%, Чернівецька 98,7% (табл. 3). Більшість із них існують лише на мапі і потребують негайного капітального ремонту.

Таблиця 3

Наявність під'їздів з твердим покриттям до сільських населених пунктів
за станом на 01.01.2013 р.

Найменування областей	Кількість населених пунктів				% наявності
	Всього	Мають під'їзди	Згідно з інвентаризацією станом на 01.01.2010 р. не мають під'їздів		
			шт.	шт.	
Всього по Україні	28490	28377	113	397,8	99,6
<i>у т. ч.:</i>					
Закарпатська	579	579	–	–	100,0
Івано-Франківська	765	765	–	–	100,0
Львівська	1850	1846	4	5,8	99,8
Чернівецька	398	393	5	21,5	98,7
Всього по Карпатському регіону	3592	3583	9	27,3	–

Побудовано на основі [9]

Розвиток автотранспортної інфраструктури в Карпатському регіоні дозволить зменшити смертність на дорогах, продовжити тривалість експлуатації автомобілів, як легкових так і вантажних, створити значну кількість робочих місць.

Випереджаючий розвиток автотранспортної інфраструктури повинен розглядатися як першочергова потреба економіки Карпатського регіону та країни в цілому і одне з найважливіших перспективних стратегічних завдань [11].

Складна ситуація в Карпатському регіоні спостерігається з водопостачанням та водовідведенням у сільській місцевості та гірських районах. Так питома вага загальної житлової площі сільських територій регіону, які обладнано у 2013 р. водопроводом становить – 31,47%; каналізацією – 30,1%; опаленням – 29,37%. Згідно статистичних даних на Львівщині в гірських районах (Сколівському, Старосамбірському, Турківському) центральним водопроводом забезпечено лише 9 поселень, із них 6 міські і 3 сільські. Якщо врахувати те, що в трьох гірських районах Львівської області налічується 238 поселень, із яких 10 міські, то стає очевидним, що водопостачання в гірських районах практично відсутнє [7]. Аналогічна негативна ситуація складається і в інших областях Карпатського регіону.

Дуже гострою і актуальною залишається проблема забезпечення населення Карпатського регіону газом. Так в гірських районах Львівщини протяжність газової мережі складає усього 603,7 км, лише половина помешкань забезпечені газом [7]. Згідно статистичних даних рівень газифікації в Карпатському регіоні загалом є дуже низький, особливо в гірських районах і сільській місцевості де переважає споживання балонного газу і опалення помешкань вугіллями, що створює додаткові ризики та незручності для населення. В 2013 р. питома вага загальної житлової площі, яка обладнана разом газом природним та балонним становить 81,45%. Загалом у сільській місцевості в Карпатському регіоні відпущено газу споживачам 1 326,9 млн. м³ у 2013 р.

Підсумовуючи зазначимо, що низький рівень розвитку інфраструктури та її складових у Карпатському регіоні негативно позначився як на структурі господарства цього регіону (рис. 3), яка є індустріально-аграрною, так і на загальному рівні розвитку економіки регіону, який є нижчий від середнього показника по Україні.

Рис. 3. Структура господарства Карпатського регіону

Побудовано на основі [6]

Таким чином, подальший ефективний розвиток економіки Карпатського регіону є неможливим без підвищення рівня розвитку інфраструктури цього регіону загалом і окремих її складових.

Висновки. Враховуючи викладене вище, наголошуємо, що в наш час надзвичайно актуальним завданням є розробка цільової програми розвитку господарства Карпатського регіону у взаємозв'язку із розвитком інфраструктури загалом та її складових зокрема. Дуже важливо врахувати це завдання в регіональній політиці держави.

Список використаних джерел

1. Бутирська І. В. Інфраструктура забезпечення регіонального розвитку: проблеми та шляхи їх вирішення : Монографія / І.В. Бутирська. – Чернівці : Книги-XXI, 2006. – 238 с., С. 17.
2. Гілецький Й.Р. Географія України. Карпатський район. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://geoknigi.com/book_view.php?id=436.
3. Державна служба автомобільних доріг України “Укравтодор”, 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukravtodor.gov.ua/>.

4. Інфраструктурний комплекс Західного регіону України: оцінка стану і напрями розвитку : [монографія] / [С.О. Іщук, Т.В. Кулініч, В.Є. Крупін, С.М. Ткач]; НАН України. Ін-т регіональних досліджень; [наук. ред. С.О. Іщук]. – Львів, 2010. – 164 с.
5. Мала гірнича енциклопедія. В 3-х т. / За ред. В. С. Білецького. – Донецьк : Донбас, 2004. – ISBN 966-7804-14-3.
6. Манів З.О. Регіональна економіка. Навч. посіб./ З. О. Манів, І. М. Луцький, С. З. Манів; М-во освіти і науки України, Івано-Франків. ун-т права ім. короля Д. Галицького. – Львів : “Магнолія 2006”, 2009. – 640 с.
7. Паньків Н.М. Сучасний стан розвитку соціальної інфраструктури в Карпатському регіоні Львівської області. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuiv.gov.ua/>.
8. Проблеми розміщення продуктивних сил. Карпатський регіон. Економічний потенціал карпатського регіону. Стан, структура, проблеми. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://lessons.com.ua/problemi-rozmishhennya-produktivnix-sil-karpatskij-region>.
9. Протяжність і характеристика автомобільних доріг загального користування на 1 січня 2011 року. – К. : Державна служба автомобільних доріг України “Укравтодор”, 2010. – С. 8.
10. Регіональна економіка: навч. посіб. / С.І. Бандур; Ін-т підготов. кадрів Держ. служба зайнятості України. – К., 2010. – 271 с., С. 156-158.
11. Шевчук Я.В. Автотранспортна інфраструктура: теорія і методи сучасних регіональних досліджень. Монографія. – Ужгород : Видавництво ТзОВ “Ліга-Прес”, 2011. – 376 с.

Shevchuk O. I., Shevchuk Y. V. Estimation of the state components of infrastructure of the Carpathian region.

The state of infrastructure of the Carpathians region and its constituents is analyzed. To interplay of the level of development of economy of region and state of infrastructure are outlined. The severe problems of development of infrastructure are found out and the approaches to their solution are defined.

Key words: *infrastructure, economy, region, interplay, consequences*

Шевчук О. І., Шевчук Я. В. Оценивание состояния составляющих инфраструктуры Карпатского региона.

Проанализировано состояние инфраструктуры Карпатского региона и ее составляющих. Очерчено взаимодействие уровня развития хозяйства региона и состояния инфраструктуры. Обнаружены острейшие проблемы развития инфраструктуры и определены подходы к их решению.

Ключевые слова: *инфраструктура, хозяйство, регион, взаимодействие, последствия.*